

המלחמה שלי

אל"ם (מיל') משה גבעתי

בעת המלחמה: סרן מטופח לגדוד 51 (גולני)
ומפקד כוח הנדסה חטיבת

"עזוב שטויות

סע הביתה,

לא תהיה מלחמה"

היתה ביטול חופשות השבת והזעקת היחידות שיצאו כבר לחופשת שבת חזרה לבסיסהן. בשעות הערב המוקדמות טילפן אלי סמל מבצעים מאג"ם החטיבה: "כדאי שתבוא עם הצידור. העניינים מתחממים". נפרדתי לשלום ממשפחתי, והעמסתי על מכונית הפורד הישנה שלי שק חפצים וכו ציוד לחימה וציוד אישי. מפקדת החטיבה היתה שקטה ולא היתה בה כל פעילות. במשך כל הערב ישבנו במשרדו של מפקד המחנה סרן יוס' טוב חזן, והעברנו את הזמן בסיפורי חוויות. לקראת חצות, משלא אירע דבר, החלטתי לחזור הביתה.

למחרת בבוקר, קצת לפני השעה 11:00 טילפן אלי סמל המבצעים בחטיבה, ובלי לפרט אמר לי: "גבעתי, רצוי שתיסע לגדוד שלך לשעבר. הגדוד קיבל פקודה לזוז למעלה". נפרדתי מאשתי ומשתי בנותי ונסעתי ברכבי הפרטי למחנה גדוד 51 בטירה. בהגיעי לגדוד נכנסתי ללשכתו של המג"ד החדש, סא"ל יהודה פלד (יודק"ה), שנכנס יומיים קודם לכן לתפקידו. יודק"ה עצמו הוזעק כבר לפני הצהריים למפקדת החטיבה. את מקומו מילא סגנו, רס"ן ציון זלוף, שהופתע לראותי, אך שמח שבאתי. "ציון, אני מצטרף כחייל לפלוגה רובאית",

ממאי 1971 ועד יולי 1972 הייתי מפקד פלוגה א' של גדוד 51 בחטיבת גולני תחת פיקודו של סא"ל ראובן אליעז (רובק"ה). לאחר שלושה אימונים חטיבתיים מרוכזים וארבע תקופות תעסוקה עתירות פעילות נגד הטרור הפלסטיני - שתיים בעזה, אחת בעמק בית שאן ואחת בהר ד' - סיימתי את תפקידי ואושרה יציאתי ללימודים לתואר ראשון באוניברסיטת חיפה.

בתחילת אוקטובר 1973, בנוסעי לאוניברסיטה, שמתי לב לשירות צבאיות לא-שגרתיות, שנעו צפונה לעבר רמת-הגולן. מתוך תחושה פנימית שעומדת לפרוץ מלחמה נסעתי ביום חמישי למפקדת החטיבה במחנה ליד עכו, ועודכנתי על העלאת רמת הכוננות בפיקוד הצפון. טילפנתי משם לביתו של רובק"ה וביקשתי להבטיח לי מקום בזחל הסמח"ט במקרה שתפרוץ מלחמה. רובק"ה הרגיע אותי: "עזוב שטויות, סע הביתה, לא תהיה מלחמה". ליתר ביטחון ביקשתי מסמל המבצעים התורן, שאם יחול שינוי במצב הכוננות שיעדכן אותי בביתי.

בערב יום הכיפורים, יום ו', 5 באוקטובר, הוכרזה בצה"ל כוננות ג' בכל המערך הסדיר של צה"ל החל מהשעה 11:00, שמשמעותה

אמרתי. החלטתי שלא לחזור לפלוגתי, שעליה פיקד סגן שוקי ויאטר, מכיוון שלא רציתי להביכו והחלטתי להצטרף לפלוגה שעליה פיקד סגן דובי שכטר. ציון תידרך בלשכתו את המ"פם הצעירים. מפקדת החטיבה הורתה שהמפקדים ינועו לרמת-הגולן לקבוצת-פקודות. יצאנו לדרך. נסעתי במכונית הפרטית ודובי נסע אחרי בג'יפ שלו. החלטתי להשאיר את מכונית בקרית-ביאליק ליד בית הורי, ובאותה הזדמנות להיפרד מהם. בדרכים נראו כלי רכב צבאיים, שעברו מבית לבית ואספו אנשים ליחידותיהם. בשעה שעמדנו ליד בית הורי ושוחחנו עימם קרעה לפתע את הדממה צפירה אדירה, עולה ויורדת. הבתים מסביב התעוררו בבית אחת, אנשים מבהלים יצאו במרוצה לרחוב, מקלטי הרדיו נפתחו. שכן צעק לרחוב: "התחילה מלחמה. המצרים והסורים תוקפים. הודיעו את זה בחדשות של הבי-בי-סי." נישקתי את הורי. עיניה של אמי זלגו כמו תמיד דמעות. אבי ליווה אותנו במבטים מודאגים.

דובי ואני מיהרנו בג'יפ צפונה. כבר באזור צפת נראה עשן רב שהיתמר מרמת-הגולן. היה ברור, שזוהי מלחמה רצינית. מסוק בל-205 חלף מעלינו בגובה נמוך כשהוא סורק את הוואדיות בחיפוש אחר טייס שנשט את מטוסו באזור יער עין זיתים. מטוסים התפוצצו בשמים מעל הרמה. דאגה מילאה את ליבנו. בצפת קיבלנו הוראה ברשת הקשר הפיקודית לחזור מייד למחנה הגדוד בטייה.

עד ששבנו למחנה, מעט לפני השעה 17:00, העלו כבר הסמ"פים את לוחמי חמש הפלוגות על ציודם לאוטובוסים. התברר לנו, שהגדוד קיבל הוראה לנוע למחסני החירום של אוגדה 36 במחנה עמוס, שמדרום לעפולה, כדי להצטייד שם בזחל"מים. החיילים שישבו באוטובוסים שרו בהתלהבות שירי רובאים. הם עדיין לא ידעו מה מצפה להם. "האנשים האלה עדיין לא עברו מלחמה," הירהרתי בעצב. "הלוואי שיזכו לשיר גם בסופה."

בשעה 17:15 כינס ציון הסמג"ד את מפקדי הפלוגות למשרדו כדי לעדכןם. הצטרפתי אליהם. הוא סיפר, כי שלושה מסוקים סוריים נחתו בחרמון והנחיתו כוח קומנדו שתקף את המוצב וכי מסביבות השעה 16:00 נותק הקשר עימו ולא ידוע מה קורה בו. הוא אמר, שעל הגדוד תוטל כנראה המשימה לחבור לחיילים הנצורים במוצב. לאחר תדרוך קצר יצאנו בשיירה גדודית לדרך. כשחלפנו בעמק יזרעאל לעבר צומת מגידו החל לרדת הערב. מטוסי קרב המריאו בזה אחר זה בנהמה מחרישת אוזניים משדה התעופה רמת דוד. לפתע נראו הבהקי פיצוצים בשדות. מאוחר יותר נודע, כי טילי פרוג סוריים נחתו ברמת דוד. לאחר שקיבלנו במחנה עמוס את הזחל"מים וזיורדנו אותם, נסענו לראש פינה בשיירה ארוכה ואיטית; רוב הלוחמים נסעו באוטובוסים ומיעוטם בזחל"מים.

בצומת ראש פינה שרר תוהו וכוהו. טנקים בודדים, שיצאו ממחסני החירום במחנה פילון, שעטו בדהרה לעבר הרמה, בזוגות, בשלשות, ללא סדר. היו אלה יחידות המילואים הראשונות שהוזעקו לבלום את השריון הסורי שהצליח לפרוץ לדרום רמת-הגולן. מטוסים חגו בשמים והשליכו אשכולות של נורי תאורה. טילים נגד-מטוסים זינקו בשריקה מחרידה אל-על מהרי צפת. מטוס סורי התפוצץ ברקיע כמו זיקוקין די-נור. ראש פינה הואפלה. רעש שרשרות הטנקים,

שחרשו את הכביש, החריש אוזניים. אמבולנסים נעו לקול יללת צופרים. הכול נראה לי כמו מחזה סוריאליסטי מעולם אחר.

חנינו בחורשה לצד הכביש הראשי לא הרחק מתחנת המשטרה ששכנה במצודת הטיגרט, שבנו הבריטים בעת המרד הערבי. בשעה שהמפקדים והלוחמים עסקו בארגון ציוד הלחימה על הזחל"מים, ניסיתי לדלות פירווי מידע משידורי החדשות שנשמעו במקלטי הרדיו של האוטובוסים. ערפל הקרב היה סמיך, אבל הדי הקרבות שהגיעו מרמת-הגולן לא הותירו בליכי ספק, כי נקלענו בהפתעה גמורה למלחמה כוללת.

בשעה 22:00 החלה קבוצת-פקודות חטיבתית במשטרת ראש פינה, שבה השתתפו המח"ט, אל"ם אמיר דרורי, מג"ד 51, סא"ל יודק'ה פלד, מפקדי הפלוגות שלו, מ"פ הסיירת סרן שמריהו ויניק, קצין קישור ארטילרי, סגן רון חקלי, שהיה מפקד סוללה בגדוד חת"ם 334, וחלק מקציני מטה החטיבה. המח"ט סיפר לנו, במילים מדודות ובקול שקט, כי הסורים תוקפים בכל רמת-הגולן, וכי הקשר עם מוצב החרמון הישראלי נותק מאז שעות אחר-הצהריים. במוצב נמצאו מחלקה מגדוד 13 ועשרות רבות של אנשי אמ"ן וחיל האוויר, והיה חשש לגורלם. הוא הסביר, שהגדוד והסיירת ינועו על זחל"מים לעבר החרמון דרך נווה אטי"ב ומג'דל שמש, כדי לחלץ את הנצורים. מהנדס ממשרד הביטחון, ששימש כמפקח בנייה על בניית המוצב מחדש, והוזעק על-ידי המח"ט, ניסה להסביר לנו באמצעות תרשימים הנדסיים כיצד בנוי המוצב על מפלסיו השונים. המבנה היה מורכב מדי מכדי להבינו בתדריך הקצר. הוא סיפר לנו גם על עבודות חפירה שהתבצעו לאורך ציר הכביש העולה למוצב לצורך הנחת כבל טלפון. שעת חצות חלפה והזמן דחק בנו. היינו קצרי סבלנות. רצינו כבר לצאת לדרך.

ב-7 באוקטובר בשעה 1:50 יצאנו מראש פינה ונענו בשיירה שכללה את זחל"ם המח"ט, זחל"ם מג"ד 51 ופלוגות א' וב' על 15 זחל"מים, סיירת גולני על 8 זחל"מים ותאג"ד המפח"ט באמבולנס. פלוגה ג' והפלוגה המסייעת של גדוד 51 נותרו בראש פינה בפיקוד הסמג"ד. פלוגה ד' (טייונים) שלו נשלחה לאבטח את גשרי הירדן כדי למנוע נחיתות אפשריות של קומנדו סורי במסוקים. התקדמנו צפונה לעבר קרית-שמונה. היה זה לילה חשוך. בקרית-שמונה עמדו אזרחים לצד הכביש, נופפו לנו בידיהם ואיחלו לנו הצלחה. חלפנו על פני הקיבוצים דפנה ודן שהיו שרויים בעלטה. לאחר כמה דקות התחלנו לטפס מהבניאס בכביש המתפתל לעבר נווה אטי"ב. החרמון התנשא מעלינו כגוש שחור ומאיים.

בסביבות השעה 4:00 עצרה השיירה. התנהלו חילופי דברים בקשר. לימים התברר לי, שכמה דקות קודם לכן העיר מפקד אוגדה 36, תא"ל רפאל (רפול) איתן, שפיקד זה שעתיים על רמת-הגולן, לאלוף הפיקוד, האלוף יצחק חופי, כי מח"ט גולני עלול להיכנס להתקפה ביום על החרמון והציע לשקול מחדש את ההתקפה. האלוף חופי מסר מייד ערכון לרמטכ"ל לגבי המצב הקשה ברמת-הגולן וטען, שמח"ט גולני לא יגיע לפני שיעלה האור ולכן אין טעם להעלותו לחרמון משום שהוא עלול להיתקע שם. האלוף העדיף שמח"ט גולני ייערך מול ציר פריצה אפשרי בגזרת חדר-מסעדה

כדי למנוע פריצה של כוחות סוריים. בשעה 3:55 אישר הרמטכ"ל לאלוף חופי לפנות לפני אור ראשון מוצבים, שהיתה סכנה כי יישארו מכותרים, ולנסות לייצב קו גם אם הדבר כרוך בויתורים. הוא אישר שלא להעלות את חטיבת גולני לחרמון.

לאחר שקיבל את אישור הרמטכ"ל, הורה אלוף הפיקוד לעצור מייד את התקדמות כוח מח"ט גולני לעבר החרמון. במקום זאת הורה לו לחסום את הצירים היורדים מהגזרה הצפונית, לפי קביעת רפול. כאשר התקבלה הפקודה שלא לעלות לחרמון, היינו כבר ליד מושב נווה אטי"ב. אל"ם דרורי, שלא היה מודע למצב הלחימה ברמת-הגולן, ניסה לערער על הפקודה משום שהניח כי עדיף לתקוף מהר ככל הניתן את הכוח הסורי בחרמון בטרם יספיק להתארגן. ערעורו נדחה והתחלנו לנוע בחזרה דרך גשר סער בציר הכביש הפתלתל עין-פית-זעורה לעבר הכפר מסעדה. לפני אור ראשון של 7 באוקטובר התפרסנו בין בתיו של הכפר הדרוזי מסעדה.

עם בוקר, כשהכול נראה שקט ניתנה פקודה לנוע ולהתארגן להגנה בתוך הכרמים הצופים על בקעת יעפורי וברכת רם. נאמר, שאנחנו נהיה קו שני למוצבים שעדיין החזיקו מעמד ובהם נלחמו לוחמי גדוד 13. כוח מסיירת גולני, בפיקודו של ויניק, נע על גבי זחל"מים לעבר קו המוצבים. טנקים בורדים מחטיבה 188 נעו בין המוצבים וסייעו לפי הצורך.

בשעה שנערכנו בין הכרמים התחילה הפגזה אדירה של מרגמות סוריות כבדות. קציני תצפית סורים, שהיו ממוקמים כנראה בחרמון, כיוונו את האש. נצמדנו אל גדרות הבזלת, והתפללנו שהפגז לא ינחת עלינו. הפגזים נחתו לקול יללות מפחידות, ורסיסים התעופפו לכל עבר. היתה הרגשה של חוסר אונים. לא ניתן היה להשיב אש לשום מקום. לאחר כשעה פסקה האש. לא היו נפגעים. כוח קטן מהפלוגה של דובי נקרא לאבטח טנקים בקדמת המוצבים 104 ו-105. שעטנו מזרחה, אולם התברר שהסיירת כבר מסייעת לשני המוצבים ושכנו לאזור גשר סער.

בסביבות השעה 11:00 זיהו לוחמי מוצב 103 כמה עשרות חיילים סורים יורדים בטור מכתף החרמון לפאתי מג'דל שמס. לימים התברר, שהיו אלה ככל הנראה חיילי מחלקת הסיור של גדוד קומנדו 183, שהגיעו מכיוון חדר והתמקמו מבעוד לילה בגבעה שסומנה במפות כנקודת גובה 1614. הם נצפו נכנסים לבתים כדי להצטייד באוכל ובמים. חיילי המוצב פתחו לעברם באש מקלעים. הסורים השיבו באש והסתערו לעבר המוצב. תוך כדי הלחימה התקרבו הסורים לטווח של כ-100 מטרים מגדרות המוצב. מחשש שמלאי תחמושת המקלעים במוצב הולך ואוזל, ביקש מפקד המוצב, סגן יעקב בורובסקי, סמ"פ פלוגת החרמון, שפלוגתו היתה פרוסה במוצב החרמון ובמוצבי גזרת מסעדה, סיוע ממפקדת הפלוגה במסעדה, אך רק לאחר כמה שעות נשלחנו, פלוגה ב', על זחל"מים כדי לסייע למוצב. בדרכנו למוצב נתקעו שלושה זחל"מים בסימטאות הכפר בשל תקלות מכניות, ובינתיים ניתקו הסורים מגע והחלו להעפיל בחזרה במעלה כתף החרמון.

לאחר חבירה למוצב וקבלת פריטים על האירוע מבורובסקי, אירגן דובי את הפלוגה והתחלנו לטפס לאט-לאט במעלה השביל המוביל

לגבעה 1614. נענו בפריסה רחבה מוכנים להיתקלות בחיילים הסורים. העיניים בלשו לכל עבר, אך דבר לא נראה. בשלבי הסריקה הראשונים הצטרף אלינו גם המג"ד, אך לאחר זמן קצר עזב אותנו וחזר לצומת מסעדה. בשעות אחר-הצהריים המאוחרות הגענו למרחק של כ-800 מטרים מגבעה 1614 ומכיוון שלא נתקלנו בסורים, קיבל דובי אישור מהמג"ד להפסיק את הסריקות ולשוב לכפר. למקרה שחיילים סורים ישבו לכפר במהלך הלילה נשארה הפלוגה במרכז הכפר. ההנחה, המוטעית בדיעבד, היתה שהסורים שירדו לכפר כדי להצטייד במים הגיעו מאזור מוצב החרמון הישראלי. מכיוון המוצב נשמעו כל הזמן הדי ירי. זיהינו על נקלה את צרורות העוזי המוכרים. בתחושת תסכול הנחנו, שחיילינו נלחמים שם על נפשם, ואילו אנחנו יושבים בחוסר מעש. רצינו לעלות ולסייע להם, אך הפקודה טרם ניתנה.

ממרכז הכפר נפרשה כל רמת-הגולן לנגד עינינו כאילו על כף היד. מבנים של מטוסי סקיהוק הגיעו בגובה נמוך מכיוון מערב, וטסו לעבר הכוחות הסוריים, שהתקדמו בתוך ענני אבק אין-סופיים. טילי קרקע-אוויר סוריים זינקו אל-על כמו לשונות של נחשים ארסיים. המטוסים נסקו בבת אחת ככל כוחם. ממש הזדקרו באוויר בניסיון נואש לחמוק מן הטילים. עקבנו במתח אחריהם, אך הטיל מהיר מן המטוס. בזה אחר זה התפוצצו מטוסינו באוויר. לעיתים נפתחה חופת מצנח לבנה ומתחתיה התנודד חסר אונים טייס, ומייד נורתה לעברו אש נותבת חסרת רחמים. המראות היו קשים. היינו מזועזעים מהירי הנתעב לעבר הטייסים הצונחים. הזעם התגבר, וחוסר היכולת לפעול תיסכל אותנו יותר ויותר. הלילה ירד. בזחל"ם ישבנו דובי המ"פ, סרן אפי שניאור, מ"פ לשעבר בגדוד 13, כמה חיילים ואני. הקור חדר לעצמות. התכסינו בשמיכה אחת והתחממנו בסיפורי חוויות.

עם עלות השחר כ-8 באוקטובר הבחין בורובסקי בשתי דמויות שניסו לעבור את גדרות המוצב שעליו פיקד. נורו יריות אזהרה, והן הרימו ידיים. התברר, כי היו אלה סגן מיכה לנדסמן, מפקד יחידת חיל האוויר במוצב החרמון, ותצפיתן במילואים, משה אברהם, שהיו חלק מקבוצה של שבעה-עשר קצינים וחיילים, שהצליחו להיחלץ מן המוצב כ-6 באוקטובר בלילה. בדרכם, ליד הרכבל העליון, נתקלו בכוח חסימה סורי, שנחת בקרבת מקום בסביבות השעה 14:15. בחילופי האש נהרגו ארבעה חיילים, שניים נפצעו ונפלו עם שחר בשבי הסורים. חמישה מן הניצולים, חלקם פצועים, הצליחו להגיע לרכבל התחתון וחברו עם המחלקה מפלוגת החרמון שהחזיקה את המקום ועם מחלקת טנקים, שחברה לשם בערב הקודם. ששת האחרים נחלצו משם והגיעו בדרכים שונות לקו כוחותינו. שלושה מהם - לנדסמן, אברהם ואפרים שבת, חייל מיחידת חיל האוויר - תעו על כתף החרמון עד שנתקלו כ-7 בחודש בחיילי הקומנדו הסורי שהתמקמו בגבעה 1614. שבת, שנפרד מחבריו, נלכד על-ידי הסורים והוצא להורג. השניים האחרים הגיעו, כאמור, בשחר 8 בחודש למוצב 103.

למח"ט גולני, שהוזעק למוצב על-ידי בורובסקי, סיפרו הניצולים התשושים, כי לדעתם יש עדיין עשרות חיילים נצורים המסתתרים

בתוך המוצב, וכי הסורים נמצאים רק בחצר המוצב. בשעה 6:47 התקשר המח"ט באלחוט לאלוף הפיקוד, מסר לו עדכון על הניצולים שהגיעו למג'דל שמס וביקש אישור לתקוף בחרמון. אלוף הפיקוד אישר את ההתקפה. משניתן האישור לתקוף, החליט המח"ט, בהתייעצות עם מג"ד 51, כי הכוחות שיבצעו את ההתקפה יהיו כדלקמן: גדוד 51 בהרכב חפ"ק מג"ד, פלוגה ב' ותאג"ד; גדוד 17 בהרכב חפ"ק מג"ד ועוד שתי פלוגות קורס מ"כים; שני טנקים מתוך המחלקה של גדוד 71 בפיקוד הסמ"פ, סגן דוד תאני, שסופחה

בסביבות השעה 7:30 ערך המח"ט תדריך חפוז למג"ד 51, למג"ד 17 ולמפקדי הפלוגות שלו, לסמ"פ סיירת גולני ולמ"מ הטנקים. התדריך התקיים ליד הגשר הכפול שמעל לנחל סער. בתדריך, שנמשך כעשר דקות, הסביר המח"ט, כי גדוד 17 יתקדם על זחל"מיו בציר הכביש לעבר המוצב הישראלי כשבראש הטור יובילו שני הטנקים, ואילו גדוד 51 המוקטן, יחד עם מחצית מן הסיירת, ינועו ברגל על ציר הרכס של כתף החרמון המוביל למוצב הישראלי. רוב התדריך עסק במבנה המוצב. למפקדים נאמר, כי הכוח הראשון שיגיע

תדריך למפקדי גולני לפני הבקעה לשטח סוריה

לחטיבה וחפ"ק המח"ט. למח"ט היה ברור, שלא יעמדו לרשותו סיוע אווירי או סיוע ארטילרי. בסביבות השעה 7:00 עידכן המח"ט בקשר את מג"ד 17, סא"ל דובי דרור, על היציאה להתקפה והורה לו להגיע לגשר נחל סער עם שתי הפלוגות שלו, שהתפרסו יום קודם לכן לאורך הכביש שבין בוקעתא למסעדה.

יורק'ה, שכבר היה מעורב על היציאה להתקפה, החליט, בהתייעצות עם המח"ט, שפלוגה א' שלו תישאר במשימת החסימה שלה בצומת מסעדה והכפיף אליה את הטנק השלישי של מחלקת הטנקים. כמו כן התכוון המח"ט להשאיר בצומת מסעדה את מחצית סיירת גולני בפיקוד הסמ"פ, סגן שאולי לב, אך בעצת מפקד הסיירת הקודם, רס"ן יעקב מנדלסון (מגדי), שצורף לחפ"ק המח"ט, הוחלט, שמחצית הסיירת תצורף לגדוד 51 בתנועה הרגלית. לדובי, מ"פ ב', ששהה עדיין עם פלוגתו במרכז מג'דל שמס, הורה המג"ד להמתין עם פלוגתו ביציאה המערבית של הכפר ולהצטרף לטור החטיבתית.

למוצב יקבל עליו את משימת טיהורו. לפתע החלה הפגזה סורית והתדריך נקטע. המח"ט הורה למפקדים לעלות על הזחל"מים ולהתחיל לנוע. בשל הרצון לעלות מהר ככל הניתן לא תידרכו מפקדי הפלוגות את הלוחמים על מהות משימתם. למפקדי הכוחות לא היה כל מידע על האויב, הסד"כ שלו, מיקום עמדותיו, כלי הנשק שלו וכדומה. לחטיבה לא הוקצה סיוע ארטילרי ולא סיוע אוויר.

הזחל"מים שקיבלנו ממחסני החירום היו מזוודים למחצה ובמצב טכני ירוד. חסרו בהם מקלעי 0.3 אינץ', מקלעים כבדים 0.5 אינץ', ערכות מדירים, תחמושת למקלעים ובמיוחד כנות למקלעים, כך שלא ניתן היה להציב אפילו את מקלעי המא"ג האורגניים של הפלוגות. בזחל"מים לא היו ארגוני פעולה למא"גים. למעשה, ברשות כל מא"גיסט היתה רק תחמושת הפק"ל שלו - 1,500 כדורים - ועוד כמה ארגזים לכל זחל"ם, שאותם השיגו הלוחמים באופן פרטיזוני. לגדוד 17 היו חסרות פצצות ררנ"ט; הוא יצא ללא תאג"ד אורגני;

בזחל"מים כמעט שלא היו מכשירי קשר קבועים, למעט מכשירי קשר נישאים מסוג מ"ק 25. לפיכך, בעת היציאה לקרב לא פעלו פלוגות גדוד 17 בשתי רשתות פלוגתיות וברשת גדודית, אלא כל כוחות הגדוד פעלו ברשת הקשר הגדודית.

אף אחד לא ידע אז, כי באזור המוצב והרכסים שממערב לו כבר היה פרוס אותה עת גדוד צנחנים 82 הסורי מצויד במקלעים, במטולי אר-פיג'י, בתותחים ללא רתע, ברובי צלפים ובמוקשים. קל וחומר שאיש לא ידע על גדוד קומנדו 183, שהיה ממוקם במעלה כתף החרמון בגבעה 1614.

זחל"מי החטיבה חלפו בשיירה ארוכה ברחובות מג'דל שמס. הצטרפנו לשיירה כשאנו מותירים מאחורינו את שלושת הזחל"מים

התקועים. באחד העיקולים, שבו חוצה שביל הרכס את הכביש, עצרנו והתארגנו לתנועה רגלית. בסביבות השעה 8:15, ממש לפני תחילת התנועה הרגלית, תידרך יודק'ה את רובי ואת שאולי כאשר למשימה, לציר התנועה, לסדר התנועה ולסידורי הקשר. כל תעבורת הקשר התנהלה ברשת הקשר הגדודית, ורק למג"ד היה מכשיר נוסף ברשת החטיבתית. בעת הפריקה מהזחל"מים לא הורדו כל פק"לי הנשק המסייע של הפלוגה – ייתכן שבשל חוסר הבנה וייתכן שמפאת מחסור בלוחמים לשאתם.

התחלנו לטפס במעלה השביל. הסורים, שהבחינו כאמור בתכונה, המשיכו להפגיו את הציר ללא הבחנה. פגזים כתשו גם את בתי הכפר, אורחים דרוזים נפגעו, אך הכוחות לא התעכבו. אפי שניאור נראה מהסס, ולפתע החל לרוץ

וטיפס על הזחל"ם של מ"פ ב' בגדוד 17, סגן מורי בן-ש"ך, שנע באיטיות. קראתי לעברו והוא נופף לי בידו וחיך. זו היתה הפעם האחרונה שראיתי אותו בחיים.

כוח הסיירת, בפיקודו של שאולי ובהרכב 33 לוחמים, נע ראשון על השביל המטפס במעלה הרכס. את הכוח הוביל חור בן שישה לוחמים, בפיקודו של סג"ם אבי סיימון. כוח החרד נע בפריסה רחבה על גב הרכס ממזרח לשביל, שעליו נע יתר הכוח בטור מדורג. במרחק של כמה עשרות מטרים אחרי כוח הסיירת נע חפ"ק המג"ד בהרכב הבא: מג"ד, הקמב"ץ, סגן רן גינוסר, שני קשרים ושני קצינים מסופחים – סרן אברהם חידו, סמג"ד 51 לשעבר, וסרן ירמיהו (ירי) נטל, מ"פ לשעבר בגדוד 12. פלוגה ב', בהרכב של 56 לוחמים, נעה כ-200 מטרים אחרי חפ"ק המג"ד כשמחלקה אחת נעה בטור מדורג

מימין, מחלקה שנייה בטור מדורג משמאל ומחלקה שלישית התפצלה בין שני הטורים. נעתי באחד הטורים סמוך למ"פ. תאג"ד מלא בפיקוד סגן ד"ר סידי יחזקאל ועוד קשר, נע בסוף הטור הגדודי. לאיש מן המפקדים והלוחמים לא היה מושג היכן ערוך האויב העומד מולנו. לכולנו היה ברור שננוע במגמת סריקה של הרכס, כדי להגיע בסופו של דבר למוצב החרמון הישראלי, שבו ייתכן כי נצורים עדיין כמה עשרות חיילי צה"ל. מזג האוויר היה קריר, השמים היו מעוננים ונשבה רוח בינונית. מדי פעם חלף ענן נמוך שהסתיר את שדה הראייה. שאולי עצר מדי פעם וסרק את השטח עם משקפתו כדי לאתר חיילי אויב.

בשעה 9:45, לאחר כשעה וחצי של טיפוס במעלה התלול, כאשר

הגיע כוח החרד למרחק של כ-350 מטרים ממרגלות גבעה 1614, שמענו ירי מנשק קל. תפסנו מחסות בין הסלעים. ללוחמי הסיירת שהיו בחרד היה נרמה שהם נתקלו מימין. מכיוון שלא ראו מהיכן יורים עליהם, הם תפסו עמדות בין הסלעים וניסו לזהות את מקור האש. שאולי דילג לעבר החרד. מכיוון שחשב כי הם נתקלו בכוח סורי הנמצא בטווח קצר לפנים, השליך רימון זרחן. לאחר שזה התפוצץ הסתער לפנים לבדו, אך לא זיהה את האויב. לפתע חש שיורים לעברו. הוא פקד על חייליו להצטרף אליו, אך רק חלק מהם דילגו לפנים. שאולי שלף את משקפתו וצפה לפנים בניסיון לאתר מהיכן יורים עליהם.

יודק'ה ששמע את הירי, אך לא זיהה את מקורותיו, ביקש משאולי שיזהה לו מהיכן יורים. עברו כמה דקות עד ששאולי זיהה שהיריות

נורו מלפנים מהכיפות המסולעות של גבעה 1614, אם כי טרם נראו בבירור חיילי האויב. ממקומו בחפ"ק זיהה יודק'ה כמה חיילים סורים שדילגו בין הסלעים ושיפרו עמדות. מכיוון שהוא זיהה רק כ-10-15 חיילים סורים שדילגו בין הסלעים ומכיוון שלא ידע כי מולו נמצא גדוד סורי, הוא הורה לשאולי להסתער עם חייליו קדימה לעבר הסורים. שאולי השיב, כי אינו יכול משום שבינו ובין הסורים יש גיא עמוק ברוחב של כ-40 מטרים, המהווה שטח נחות הנשלט באש מלמעלה ועלול להיות מלכודת אש. הוא הבחין שהוא נמצא לבד מלפנים, והחליט לדלג לאחור כדי לבדוק מדוע אנשיו לא מצטרפים אליו. אז התברר לו, שאנשיו אינם יודעים מהיכן יורים עליהם וכמה מהם כבר נפצעו.

באותה העת הורה יודק'ה לרובי לקדם את פלוגתו לפנים. האש

הסורית שנורתה לעבר כוחות הגדוד היתה אמנם דלילה, אך מאוד מדויקת בשל השליטה המוחלטת של גבעה 1614 על השלוחה המאורכת שעליה נפרסנו. כל מי שניסה להשיב באש, לצפות לפנים, או לנוע חש בשריקת הכדורים שכוונו לעברו. למעשה נלכדו כוחות הגדוד בשטח נחות ותחת אש מכוונת בלי שיכולנו לעשות דבר. משראה יודק'ה שלוחמי הסיירת אינם מסתערים לפנים, קרא אליו בסביבות השעה 10:00 את סרן חידו, ובשלווה האופיינית לו הורה לו לדלג לפנים ולבדוק מדוע הם לא עושים כן. חידו יצא מהמחסה והחל לדלג בקלילות לפנים, אך לאחר כמה צעדים ספג ארבעה כדורים בגופו ונפל פצוע בין הסלעים. יודק'ה הורה לשאולי להנחית מכת אש לפנים, ובחסות האש חילצנו את חידו לאחר לעבר המורד הדרומי של השלוחה, שם עצר התאג'ד שהחל לטפל בו.

כחצי שעה לאחר שחזר הסיירת נתקל בסורים, בשעה 10:15, נתקל בכוח סורי גם כוח החוד של גדוד 17, שנע עם זחל"מים ושני טנקים על הכביש מצפון ל"עיקול הטנק" (עיקול חד בכביש בין הרכבל התחתון לרכבל העליון). עד מהרה נפגעו לוחמים. במהלך הקרב, שנמשך עד השעה 14:30, נפגעו עשרות לוחמים, שפוננו בכלי רכב לאחר טיפול ראשוני בשטח. ראינו את החיילים הסורים יורים מעמדותיהם שכגבעה 1614 פצצות אר-פי-ג'י-7 לעבר כלי רכב שפינו אותם מ"עיקול הטנק" במורד החרמון לעבר מסעדה, בעת שהם חלפו בעיקול הכביש החוצה את נחל גובתה מדרום לחניון האוטובוסים. בשל המרחק הגדול לא יכולנו למגינת ליבנו לעשות דבר כדי להפסיקם.

בשעה 10:20 החליט יודק'ה לשלוח את דובי לתקוף את הסורים באיגוף ימני, כלומר, לרדת מהשלוחה שעליה נמצאנו לעבר השביל המטפס ממגדל שמש לגבעה 1614, לעלות עם השביל העולה בתוך ערוץ ולתקוף את הסורים מכיוון צפון-מזרח. מטרת האיגוף היתה לאפשר את חילוץ פצועי הסיירת מהשטח הנחות שבו נלכדו. הוא קרא לדובי אליו לחפ"ק והסביר לו את משימתו באמצעות מפת הקודר שעמדה לרשותו ותוך כדי הצבעה על השטח. בהתאם לפקודת המג"ד יצא דובי עשר דקות לאחר מכן לציר האיגוף עם שתי מחלקות; מחלקה שלישית נותרה במקומה יחד עם הסמ"פ, סגן אליעזר מיכאלי. הצטרפתי לכוח המאגף.

דובי הציב חוד חזק מלפנים והתחלנו לנוע בציר האיגוף. ירדנו מזרחה לדולינה מוארכת שבה נענו צפונה. כשהתחלנו לעלות לכיוון גבעה 1614 נורתה לעברנו אש מדויקת מהכיפות שמלפנים. כבר בדקות הראשונות נפצע אחד הלוחמים. מהמחסה שתפסתי בין הסלעים ראיתי את החיילים הסורים מדלגים מסלע לסלע. ניסיתי לירות לעברם, אך הטווח היה גדול מדי. רציתי לקרוא לחיילים שהיו לצדי ולבקש שיחפו עלי כדי לנסות לדלג לפנים, אך למרבה התסכול לא ידעתי את שמותיהם והם לא ענו לי. ייתכן שגם בשל הרוח והאש שנורתה עלינו הם לא שמעו אותי. הסורים ירו לעברנו אש מדויקת ומי שהרים את הראש נפגע מייד. דובי, המ"פ, שנפגע מריקושט ביד שמאל, קרא לאחד המ"מים, והורה לו למקם כוח רתק חזק עם שני מא"גים ולבצע איגוף שמאלי לעבר שלוחה גבוהה יותר, כדי שהוא יוכל לבצע הסתערות חזיתית. המ"מ לא הגיע לאן שנשלח.

הוא דיווח לדובי, כי כל הזמן יורים עליו וכי אינו יכול להגיע לשם משום שהוא צריך לצלוח ואדי עמוק. בכל פעם שהוא ניסה לעבור את הוואדי, ירו הסורים לעברו. דובי מסר ליודק'ה עדכון על המצב, וזה הורה לו לשוב על עקבותיו. בשלב הזה היו לכוח כבר שלושה פצועים. כשהתחלנו לחזור בציר האיגוף ניגש החובש הפלוגתי, אלברט חורש, לטפל באחד הפצועים, ספג כדור בגב ונהרג במקום. בשעה שנענו באיגוף הימני, ביקש יודק'ה בקשר מהמח"ט, שכבר הגיע ל"עיקול הטנק", שישלח כוח קטן מגדוד 17 מ"עיקול הטנק" במורד הרכס דרך גבעה 1802, כדי שינסה לרתק את הסורים מהשטח השולט על גבעה 1614 מצפון-מזרח. המח"ט שחשב על האפשרות הזאת עוד לפני שיצאנו לדרך, הורה למג"ד 17 להקצות צוות בפיקוד קצין. המשימה הוטלה על סמ"פ ב', סגן מוטי רוזנשטוק.

ענן נמוך, שכיסה לפתע את השלוחה, פגע בראות ולכן יכולנו לראות לטווח של מטרים בודדים בלבד. יודק'ה התקדם בחסות הערפל לפנים ופגש את שאולי, שחזר מעט לאחר ועידכן אותו על יציאתנו לאיגוף ימני ועל ירידת הכוח של מוטי מ"עיקול הטנק". יודק'ה הורה לו לדלג לפנים בחסות הערפל את כל בעלי הנשק הארוך, כדי שישמשו בסיס אש לניסיונות האיגוף שלנו. שאולי תידרך את אנשיו, חילק אותם לכוחות רתק ואבטחת האגפים ופרס אותם בעמדות קדמיות יותר. ואולם, לאחר שהענן התפזר כעבור כמה דקות לוחמי הסיירת מצאו את עצמם אמנם בעמדות רתק טובות יותר, אך ללא יכולת להתקדם לפנים. בשלב הזה היו להם כבר שלושה פצועים. בשעה שהערפל התפזר נפצע לוחם רביעי קשה בראשו, ולא ניתן היה לפנותו לאחר. בשל הרוח העזה שנשבה באזור ראו הלוחמים, כולל אלה שירו מרובי קלצ'ניקוב, את הכדורים הנותבים שהם יורים מוסטים מנתיבם.

בינתיים חזרנו לשלוחה כשאנחנו נושאים את ההרג והפצועים לתאג"ד. עד אז כבר הוכאו לתאג"ד ארבעה פצועים. כאן נתקלתי לראשונה בתופעה של לוחמים המתנדבים לפנות פצועים לאחר, אך נשארים ליד התאג"ד במקום לשוב לקו האש. הבחנתי שאחד המ"מים אינו שב למחלקתו ושאלתי אותו מה הוא עושה שם. הוא השיב, שהוא מאבטח את התאג"ד. הסברתי לו שעדיף שיחזור לפקד על חייליו והוא עשה זאת בחוסר רצון בולט.

משאישר יודק'ה לדובי לחזור על עקבותיו עם ארבעת הנפגעים, הוא הורה לשאולי להתארגן עם אנשיו ולתקוף את הסורים באיגוף שמאלי, אך זה הודיע לו שבשל מחסור בתחמושת ובשל הפצועים שהיו לו, אינו יכול לבצע זאת. במקום זאת שלח יודק'ה את סרן נטל עם המחלקה השלישית של פלוגה ב' יחד עם הסמ"פ מיכאלי כדי לבצע התקפה באיגוף שמאלי על גבעה 1614. הכוונה היתה, שהכוח הזה ירד מהשלוחה מערבה, ינוע על שפת המצוק וינסה לתקוף את הסורים מדרום-מערב בחסות מכת אש ועשן ממרגמות 52 מ"מ, שינחיתו אנשיו של שאולי. הכוח של נטל, שיצא לדרך בסביבות השעה 12:00, הצליח להגיע בלי להתגלות עד למורדות המערביים של גבעה 1614, אבל אז גילה שבינו ובין הסורים מפרידה דולינה עמוקה. בעת שנטל ניסה לצפות על השטח כדי לאתר נתיב התקדמות מוסתר, הוא נפגע מכדור בראשו ונהרג במקום. כאותו השלב הודיע

שאוּלִי, שהתחמושת שלו הולכת ואוזלת ולכן יתקשה לתת מכות אש לחיפוי. יודק'ה הורה בקשר לסמ"פ מיכאלי לתפוס פיקוד ולנסות לתקוף את הסורים, אך מיכאלי טען, כי אינו יכול לבצע זאת משום שמעבר הדולינה העמוקה תחת אש אינו אפשרי. בסביבות השעה 13:00 נאלץ יודק'ה בסופו של דבר להורות למיכאלי לפנות את גופתו של נטל לכביש ולחזור למקום שממנו יצא. באותה שעה הודיע רובק'ה הסמח"ט ליודק'ה ברשת הקשר החטיבתית, שהוא יכול לקבל דרכו סיוע ארטילרי.

בשעה שניסינו לאגף את הסורים - תחילה מימין ולאחר מכן משמאל - ללא הצלחה, ירד הכוח של מוטי מ"עיקול הטנק" במורד השלוחה ותקף את גדוד 183 הסורי מעורפו. הכוח, שמנה שישה עשר לוחמים, תודרך לפני צאתו לדרך על-ידי המח"ט אישית. הוסבר לו, כי גדוד 51 נתקל בסורים וכי עליו לתקוף אותם מאחור, כדי לסייע לו לפתוח את ציר הרכס. לאחר שהמח"ט הסביר לו על מפה את מיקום האויב ואת המיקום של גדוד 51 ונתן לו את תדר הגדוד, החל מוטי לנוע במורד הרכס. מוטי, שמעולם לא היה בחרמון קודם לכן, תידרך את לוחמיו והחל לנוע לקראת מגע כשהוא נע בחוד הכוח. מרי פעם הוא צפה לפנים עם המשקפת כדי לאתר את הסורים. כאשר הגיע לכיפה שבין גבעה 1802 וגבעה 1614 הוא זיהה מטווח של כ-500 מטרים עשרות חיילים סורים שוכבים בעמדות עם הגב אליו. חלקם דילגו בין הסלעים. החיילים הסורים לבשו בגדים מנומרים וחבשו קסדות. הם התמקמו על המדרון האחורי של גבעה 1614 וגם על הכיפה שמעליה. הם היו פרוסים על כמה כיפות ודילגו לפנים ולאחור. בשלב הזה כבר שמע מוטי את חילופי האש ביניהם ובין גדוד 51 וברשת הקשר שמע את הפקודות שיודק'ה נתן לכוחות שלו ואת חילופי הדברים ביניהם. מוטי הבין, שאנחנו במצב קשה. לפני שדיווח ליודק'ה שהוא רואה את הסורים, מיקם את הכוח בעמדות אש, בעיקר את הרובאים, את שני המא"גיסטים ואת המרגמה 52 מ"מ ופתח באש מבוקרת לעברם.

עד מהרה הבחינו מוטי ולוחמיו בעשרות חיילים סורים שנפגעו. חלקם נגררו למחסות על-ידי חבריהם. כאשר הבינו הסורים, שהם סופגים אש מאחור, הם החלו לארגן כוח שינוע לעבר הכוח של מוטי באיגוף דרך ערוץ שמצפון לגבעה 1614. הם מיקמו כוח רתק גדול של לפחות עשרה רובאים ומקלענים, שירה לעברו ואז החלו לבצע איגוף שמאלי לעברו עם כוח של כשלושים לוחמים. השעה כבר היתה 12:45. מצליפות הסורים נפגעו בכוח של מוטי שני לוחמים: מנחם פרלמן, שנפגע בחזהו ובזרועו, ומיכאל שטרקשל, מקלעוניסט, שנפגע מכדור במצח. החובש המחלקתי, סמל רוני יחזקאל, זינק אל פרלמן תחת אש, גרר אותו למחסה והחל לטפל בו. החובש השני שהיה בכוח, רב"ט יהודה קוזי, זחל אל שטרקשל שנפל למדרון קדמי כדי לטפל בו, אך הבחין מייד שהוא מת. כל ניסיון לחלצו גרר מכת אש מדויקת מהסורים. מוטי מיקם כוח רתק לעבר הסורים, פתח רימון עשן וקפץ עם עוד לוחם לעברו בניסיון לחלצו, אך בשל האש הכבדה והמדויקת שנורתה לעברם הם לא הצליחו לחלצו משום שגופתו נלכדה בין הסלעים. האש סיכנה את השניים ומכיוון שהיה ברור להם ללא ספק שהוא מת, החליט מוטי שאינו

יכול לסכן עוד חיילים כדי לחלצו. בשלב הזה, כשלכוח היה כבר הרוג ופצוע קשה, ערך מוטי את הכוח להגנה היקפית. הסורים הסתערו על הכוח של מוטי פעמיים, אך נהדפו, אבל תחמושת הלוחמים החלה לאזול. בשטח הסלעי מסביבם נשמעו קולות החיילים הסורים שניסו לאגוף אותם. בכל פעם שזוהתה הסתערות העביר מוטי את המא"גיסט, טל דקל, לאגף המותקף וזה הניס באישו את המסתערים עד שנפגע מכדור בחזהו. החובש יחזקאל זינק אליו והחל לטפל בו תחת אש. בשלב מסוים נפגע גם מוטי קלות בכתפו מפצצת אר-פי-גי-7 שנורתה לעברו. לאחר כמה דקות התאושש מוטי ואיגן את הכוח לקראת ההסתערות השלישית של הסורים. גם הפעם איפשרו הלוחמים לסורים להתקרב לעברם וברגע האחרון התרוממו ונתנו מכת אש מלווה בזריקת רימונים. מעברם של הסורים נשמעו זעקות הנפגעים. מוטי דיווח בקשר על מצבו למח"ט וזה אישר לו לשוב ל"עיקול הטנק". מכיוון שמוטי היה פצוע והיה צריך לשאת הרוג ושני פצועים על כל ציודם במעלה התלול של כתף החרמון, והיו לו רק שתי אלונקות ושנים-עשר לוחמים כשירים, נשלח לעזרתו מ"מ מפלוגתו עם חמישה לוחמים נוספים ואלונקה. לאחר שחבר לכוח של מוטי התארגן הכוח המשולב לתנועה במעלה הרכס. בשלב הזה בוצע ניסיון נוסף לחלץ את גופתו של שטרקשל, אך נכשל בשל אש מדויקת של הסורים. מוטי ביקש מהמח"ט אישור להשאירו בשטח משום חילוצו עלול לסכן חיים של אחרים וקיבל זאת. פעולתו של הכוח של מוטי והסיוע הארטילרי שניתן לנו בהמשך תרמו ללא ספק תרומה מכרעת לנסיגת הגדוד הסורי שחסם את דרכנו.

בסביבות השעה 14:00 היינו עדיין רתוקים למקומנו. השמים התקדרו בעננים והשמש נעלמה. התחיל להיות קר. לא היה לנו ציוד חם. היינו לבושים רק בבגדי העבודה. שכבתי מאחורי סלע ללא מעש ורעדתי. קיוויתי שזה מקור ולא מפחד. לא יכולתי להשתלט על הרעד. בשעה 14:30 החלה סוללת תומ"ת 155 מ"מ מגדוד 334 לירות לטובתנו. הטיווח והתיקונים לאש נעשו על-ידי יודק'ה אישית ברשת החטיבתית בתיווך הסמח"ט, שהיה ממוקם בתל שיבן, ושוחח עם מפקד הסיוע ברשת שלו. בחסות האש הארטילרית הצליחו לוחמי הסיירת לצאת מהשטח המוכה אש מזרחה כשהם מחלצים את כל שמונת נפגעייהם לתאג"ד, שהיה ממוקם עדיין בקצה הדרומי של השלוחה. בשלב ההיחלצות לאחור השליכו לוחמי הסיירת רימוני עשן למיסוך עצמי והשאירו שני לוחמים ברתק כעקב לאחור. לאחר שיודק'ה קיבל דיווחים הן משאוּלִי והן ממוטי, שהם מבחינים בנסיגת הסורים מגבעה 1614 מזרחה בשל הארטילריה שנחתה עליהם ובשל הירי היעיל של כוח מוטי, החליט יודק'ה לתקוף את הסורים באיגוף שמאלי בחסות האש הארטילרית.

באותה שעה הוא הורה לדובי להתארגן לתנועה עם כל מי שעומד לרשותו, בכלל זה לוחמי הסיירת. אותי מינה יודק'ה למפקד התאג"ד וכוח האבטחה שהיה לידו והורה לי לרדת עימו לעבר הכביש. באותה שעה טופלו כבר בתאג"ד שנים-עשר פצועים, אחד מהם פצוע קשה בראש מהסיירת, סמ"ר נמרוד בין, שנפטר לאחר מכן מפצעיו. כמו כן היתה מונחת שם גופתו של החובש הפלוגתי, אלברט חורש. נערכנו לירידה. אבי סיימון, קצין מהסיירת, שנפצע מכדור בידו,

עזר לי לשאת את חידו, ששכב על אלונקה כשאינפוזיה מחוברת אליו. לפני שזזנו לחש לי חידו: "המסמכים שלי נותרו במקום הפציעה, תדאג שימצאו אותם." הודעתי על כך בקשר ליודק'ה, וזה בדיובור האיטי הרגיע אותי: "יהיה בסדר."

בחסות האש הארטילרית החלה פלוגה ב' לנוע באיגוף שמאלי ותוך כדי התנועה הצטרפו אליה שלושה לוחמים מהסיירת, שהצטיידו בתחמושת מחבריהם שנותרו מאחור. בפקודת המג"ד מיקם דובי רתק רחוק בפיקוד המ"מ, סג"ם יואל יפת, שכלל מקלע מא"ג, מרגמה 52 מ"מ וכמה לוחמים נוספים. הרתק הזה התמקם במקום שבו היו ממוקמים קודם לכן לוחמי הסיירת. בשלב התנועה באיגוף נעו בחוד שלוש לוחמי הסיירת ומייד אחריהם כוח נוסף בפיקוד סג"ם מרדכי רוטנברג, אחריהם המ"פ, הקשר שלו וחפ"ק המג"ד. יתר הפלוגה נעה מאחור. בשלב ההתקרבות לכיפה המערבית נפלו פגזי הארטילריה קרוב לכוח ויודק'ה עצר את ההתקדמות.

כשחדלה ההנחתה הארטילרית המשיכה הפלוגה להתקדם תוך השארת כוח רתק ימני נוסף כדי לחפות על מעבר הגיא העמוק. כוח הרתק התמקם במקום שבו נהרג קודם לכן סרן נטל. מעבר הגיא וההשתלטות על הכיפה המערבית עברו ללא התנגדות.

הכוח המשיך לסרוק באיטיות את הרכסים כשהוא מתקדם מזרחה בשטח

המבותר בין הסלעים הגבוהים תוך השארת חיפויים קרובים ותוך כדי הסתערות. בסביבות השעה 15:00 נפתחה לפתע לעבר הכוח אש מטווח קצר מאוד. דובי ולוחמיו הסתערו לפנים בחיפוי הדדי. דובי נפגע מכדור בקסדה והועף לאחור. כעבור זמן קצר התעשת, זחל קדימה ותפס מחסה מאחורי סלע. כשעמד לצאת מאחוריו כדי להסתער, נפגע מכדור בכתף ימין. שלושה לוחמי סיירת שהיו לידו זיהו את הקצין הסורי שירה בו וניהלו איתו קרב רימונים ואש מטווח של מטרים בודדים עד שחיסלו אותו. יודק'ה, שנמצא כ-30 מטרים מאחור, זינק מייד לפנים ופיקד על המשך ההסתערות, שבה חוסלו עוד כמה חיילים סורים. את דובי חבש הקמב"ץ, רן גינוסר.

בשעה שפלוגה ב', בפיקודו של המג"ד, סרקה את הכיפות המערביות של גבעה 1614, התחלתי להוביל את התאג"ד והפצועים במורד הרכס. נשאנו את הפצועים בין הסלעים הענקיים. למטה, על ציר הכביש, עלו וירדו משאיות אזרחיות מגויסות, מלאות נפגעים. קולות ירי נשמעו ממעלה החרמון. בערך באמצע המדרון בדרך לכביש האספלט ראינו נגמ"ש של כוחותינו נוסע לאיטו על הכביש.

הוא ראה אותנו, עצר ופתח לעברנו באש ממקלע כבד. נשכבנו בין הסלעים וגוננו על הפצועים, "הוא חושב שאנחנו סורים", חלפה במוחי המחשבה. הוצאתי מטפחת לבנה והתחלתי לנפנף בה. האש פסקה. קמתי וצעקתי לעברם: "אל תירו, גולני, גולני." הנגמ"ש המשיך לנסוע כלפי מעלה. בשעה 15:15 הגענו סחוטים לכביש. הנחנו את האלונקות לצידו. עצרתי אמבולנס שעבר במקום ופקדתי עליו לאסוף את הפצועים. הוא העמיס אותם, והתחיל לתמרן על הכביש כדי להסתובב לאחור. ממש באותו רגע הגיח מיג סורי מכיוון מערב, מעבר לרכסי הר דב, וירה לעברנו רקטות שהתפוצצו בסלעים שמאחורינו. המיג יצא מהצלילה, נסק מזרחה והופל על-ידי מטוס שלנו.

בסיומו של הקרב, לאחר שניתנה פקודת הנסיגה, עמדתי על הכביש וצפיתי בלוחמי הגדוד והסיירת היורדים מן הרכס לעבר נקודת הריכוז בחניון האוטובוסים. המראה הזכיר לי סרט על נסיגת צבאו של נפוליאון

מרוסיה. החיילים ירדו ללא סדר מן ההר, חלקם חבושים, נשקם מונח על כתפיהם ברישול, זה תומך בחבר וזה מדדה על רגליים פצועות; ראשי הלוחמים היו שמוטים ועיניהם כבויות, הלב כבד.

כל אותן שעות ניהלו שתי הפלוגות של גדוד 17 קרב עקוב מדם ורצוף גילויי גבורה מול חיילי גדוד צנחנים 82 הסורי ליד הרכבל

לוחמי סיירת גולני מבנים את כוח החסימה הסורי בקרב לביבוש החרמון

העליון. פלוגת קורס המ"כים של סיירת גולני, בפיקודו של סרן יעקב סלע, שהתקדמה רגלית מ"עיקול הטנק" על ציר הרכס לעבר גבעה 2072, ככוח אבטחת אגף, נתקלה בכוח סורי קדמי וניהלה עימו קרב אש מטווחים של מטרים בודדים. רוב הכוח הסורי הושמד, אך בקרב נהרגו ארבעה לוחמים ותשעה נוספים נפצעו, בהם המ"פ. ארבעת החללים הושארו בשטח, בשל אי יכולת לפנותם מחמת האש. הסורים שמצאו את גוויותיהם מוטלות בשטח לאחר הקרב, קברו אותן ליד הרכבל העליון. המג"ד, דובי דרור, נהרג כבר בתחילת הקרב, לאחר שקפץ מהזחל"ם שלו כדי לזרז פיגוי מחרוזת מוקשים שהניחו הסורים מצפון ל"עיקול הטנק". גם קצין המודיעין הגדודי, סגן שי פלטי, נהרג לאחר שפינה במיידיו את המוקשים. בזחל"ם המח"ט נפגע בחזהו הקש"א, סגן רון חקלי, שעמד חשוף וצפה על הקרב ונהרג במקום. גם הרופא החטיבתי סרן ד"ר שרגא מיכלום, והקמב"ץ סרן יועד זליבנסקי נפצעו ופגוע מהשטח.

מורי בן-ש"ך, שהמשיך לנוע על הכביש עם מחלקה מפלוגתו על שני זחל"מים ושני טנקים, נתקל בחסימה סורית מצפון לרכבל

העליון ונבלם. לעבר הכוח שלו נורתה משלושה כיוונים אש ממקלעים, ממטולים ומתולר"ים נ"ט; כמו כן הסתערו לעבר הזחל"ם שלו, שניצב חשוף על הכביש, חיילי החסימה הסורית תוך זריקת רימונים. במשך כשעה הרף מודי כמעט לבדו את הסורים בגבורה עילאית. מחלקה נוספת, בפיקודו של סג"ם שלמה יואלי, שנשלחה לסייע לפלוגת סלע, לא פגשה בה, אך הסתערה במעלה גבעה 2072 עד שנתקלה בעמדות הקדומניות של גדוד 82 הסורי. בקרב מטווח קצר נהרגו ארבעה לוחמים. שלושה מהם נותרו בשטח, בהם סרן אפרים שניאור. יתר המחלקה קיבלה הוראה לסגת עם פצועיה במורד הגבעה. משהבין המח"ט, כי לא נותר עם מי להילחם, ביקש מאלוף הפיקוד אישור לסגת. למרבה המזל, בעת שניתנה פקודת נסיגה, בשעה 14:30 כיסה ענן את הרכס, ובחסות הערפל הסמיך הצליח הכוח של מודי להיחלץ ממלכודת האש עם הטנקים והזחל"מים לאחר, כשהוא נושא עימו שמונה הרוגים וכשלושים פצועים. ב"עיקול הטנק" נותרו עד לשעה 16:15 רק חפ"ק המח"ט, חפ"ק מג"ד 12 ופלוגה א' שלו, שהוזעקו במהלך הקרב על-ידי המח"ט לתגבר את הטור הממונע.

בקרב שהחל בשעה 9:45 בהיתקלות של גדוד 51 המוקטן עם גדוד הקומנדו הסורי 183 בגבעה 1614, והסתיים בשעה 16:15 כשחפ"ק המח"ט, חפ"ק מג"ד 12 ופלוגה א' שלו וכוח מוטי ירדו מ"עיקול הטנק", לא הושגה המטרה - כיבוש מוצב החרמון הישראלי וחילוץ הלכודים שנותרו בו. במהלך הקרב נהרגו עשרים ושלושה מפקדים ולוחמים וחמישים ושבעה נפצעו. בתום הקרב התרכזו כל הכוחות בחניון האוטובוסים להתארגנות ראשונית. לאחר רדת החשיכה ירדו הכוחות ללקק את פצעייהם ליד מעיינות הבניאס. מצב-הרוח היה קשה, תחושת כישלון צרבה בנשמה. זה היה קרב שלא היינו מוכנים לקראתו. מעולם לא הרגשנו מובסים כמו באותו יום.

* * *

ביום ג', 9 באוקטובר, נסענו עם שחר בשיירה ארוכה על ציר הנפט דרומה. חלפנו בנתיב קרבות החטיבה במלחמת ששת הימים, ועלינו לאזור תל שיבן להיערך בקו הגנה שני בעורפו של חטיבה 7, שניהלה קרב בלימה בפתחה שמצפון לקוניטרה. מטוסים סוריים תקפו במשך כל היום, ואנחנו קיבלנו את פניהם באש מכל כלי הנשק. הרב שלמה גורן עבר באזור וחילק ספרי תהילים קטנים. לקחתי ספר אחד והנחתי אותו בכיסי ומאז הוא שם. במשך אותו יום וביום שאחריו הוזנקנו מדי פעם לחפש מסוקים סוריים, שניסו להנחית אנשי קומנדו, אך לא איתרנו אותם. לאחר מכן התברר, שארבעה מסוקים סוריים ניסו להנחית כוחות ליד נפח. אחד המסוקים הופל באש שנורתה לעברו על-ידי כוחות מאגר ארטילרי 282. שלושת הנותרים הצליחו להנחית כשישים לוחמים מצפון לכפר נפח, אך כחמישים מהם הושמדו על-ידי כוחות מגש"פ 181, לוחמי מילואים של יחידה 269 ולוחמי פלוגה ג' של גדוד 51, שהוזנקו למקום. שני טייסים נשבו. בקרב ליד נפח נהרגו ארבעה לוחמים מגדוד 51, בהם הסמ"פ, ושניים נפצעו. ליחידה

269 נהרגו קצין ולוחם. אחר-הצהריים התבקשתי להביא את שני הטייסים הסורים שנשבו לחפ"ק של רפול, שנמצא מדרום לתל שיבן. רפול ניצב על זחל"ם הפיקוד, זיפי זקן עיטרו את פניו, כובע אוסטרלי היה מונח על ראשו וידו היתה חבושה. פצצות מרגמה נפלו מסביב, השבויים נמסרו ואנחנו חזרנו לתל שיבן. למחרת, יום ד', 10 באוקטובר, דילגנו לשטח היערכות ביער סביב שם נפגשתי לראשונה עם רובק'ה. הוא צירף אותי מייד אליו לסייע לו בריכוז הכוחות לקראת ההבקעה לשטח סוריה, שתוכננה למחרת, יום ה', 11 באוקטובר.

ביום ד' אחר-הצהריים קרא לי רובק'ה: "מוישה, יש לי בשבילך משימה. אתה בונה כוח הנדסה חטיבתי ומפקד עליו בעת הפריצה לסוריה". הבטתי נדהם בסמח"ט; לא הבנתי מה הוא רוצה ממני: מהיכן אקח ציוד, אמצעים, חיילים, כלי רכב ואת יתר הציוד הנדרש. שאלתי אותו והוא טפח לי על השכם ואמר: "אתה כבר תסתדר, אני סומך עליך". התחלתי לשוטט בשטח הריכוז, ולא ידעתי במה להתחיל. זחל"ם ובו כמה קצינים חנה תחת עץ. ניגשתי אליהם ושאלתי: "חבר'ה, לאן אתם שייכים?" והם אמרו לי, שאינם שייכים לאף אחד וביקשו להצטרף לאחד הכוחות.

"בוזה הרגע צורפתם לכוח בפיקודי", אמרתי ושלחתי אותם להשיג מקלעים ותחמושת. לאחר מכן פגשתי אורח מקרית שמונה שבא להתנדב עם מכונית הסטיישן שלו. גם הוא צורף למשימה, ויחד נסענו בדרכי הגולן לחפש אמצעים הנדסיים. בערב הגענו למחנה 'חומה' של חיל ההנדסה. המקום היה נטוש. רק רס"ר מבוגר ישב במשרדו, ולא ידע מה קורה סביבו.

"שלום, באנו לקחת חומרי נפץ. אנחנו מגולני וזקוקים להם לפריצה לסוריה", הכרזתי בבואי. הרס"ר התלהב לעזור לנו. העמסנו על הסטיישן מכל טוב: בונגלורים, מטעני נפץ, פתילים, נפצים, שקי טי-אן-טי. מרוב עומס הסטיישן נטתה לאחור, קפיציה חישבו להתפקע. שאלתי את הרס"ר אם יש טרקטורים באזור. הוא סיפר לי, כי בצומת הסמוך חונה יעה אופני עם מפעיל, ואכן הוא חנה שם. לידו ישב אורח והכין קפה. הוא לא ידע למי הוא שייך. הוא נשכח שם עם פרוץ הקרבות. סיפחתי גם אותו אלי, וכך חזרנו עם זחל"ם, שופל ומכונית סטיישן. האורח אמר, כי נדמה לו ששבוע לפני הקרבות ראה דחפור די-8, שביצע עבודות במסעדה. נסענו לשם ומצאנו אותו נטוש ליד הכביש. האורח התניע אותו, וגם הוא צורף לשיירה. וכך, עם בוקר, נכנסתי עם שיירה מוזרה לחניון החטיבתי והתייצבתי לפני רובק'ה: "המפקד! כוח 'דחפור' מוכן לפעולה", התברחת.

הפריצה נקבעה לשעת הצהריים, יודק'ה ניסה לשכנע אותי לקבל את הפיקוד על פלוגה ב', במקום דובי שנפצע. סירבתי בנימוס, משום שהסמח"ט כבר הטיל עלי משימה. התחלנו לנוע לעבר אזור ההבקעה. הארטילריה של צה"ל כתשה את המערך הסורי הקדמי במסך אש מתגלגל. בשעה 10:00 הסתדרה החטיבה בסדר תנועה אחרי חטיבה 7. מצאתי את מקומי בטור שנע לאיטו מזרחה. פגזים סוריים, שכוונו מהחרמון, נחתו לידינו בשריקות מקפאות דם. לעת ערב כבר היינו בכפר הסורי ג'זבתה אל-חשב; הרחבנו את הפרצות

בשדות המוקשים, שיפרנו את ציר הדרך, והוטל עלינו להשגיח על שבויים סורים שנתפסו על-ידי חטיבה 7. שום קרב רציני. למחרת, יום ו', 12 באוקטובר, שעטו כוחות השריון מזרחה לעבר מזרעת בית ג'ן, וגדוד 51 נע לכבוש את חדר ואת מוצב 'הפטמה'.

כוח 'דחפור' פעל בצומת חדר-מזרעת בית ג'ן ועסק במילוי בורות בכביש, שנפערו כתוצאה מפיצוץ מעברי מים על-ידי הסורים הנסוגים. חטיבה 7 ספגה נפגעים רבים בציר ההתקדמות מזרחה, ועדיין לא היה ציר פינוי פתוח מערבה לכיוון מסעדה. המח"ט קרא לי בקשר והורה לי לקבל אחריות על ריכוז הפצועים. הוא אמר, שעלי לקלוט אותם, לוודא שהם מקבלים טיפול ולהנחית מסוקים שיפנו אותם לבתי-חולים בעורף. השארתי את הטרקטורים בצומת ודהרתי עם הזחל"ם לשם. התאג"ד היה עמוס בעבודה, עשרות פצועים נקלטו וקיבלו טיפול. מסוק בל-205 ראשון התקרב למנחת המאולת, חג באוויר והנמיך לאיטו. המסוק נחת, להביו המשיכו להסתובב. העמסנו עליו

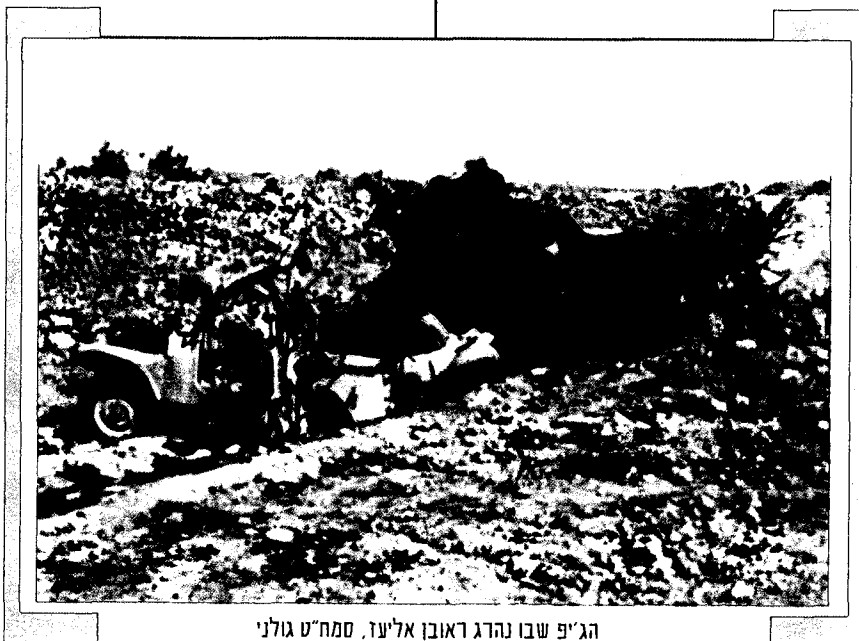
ארבעה פצועים קשה, והוא המריא. עקבתי אחריו כשנעלם בטיסה נמוכה. לפתע נשמעה בקשר הצעקה המוכרת: "מיגים, מיגים." מבט מהיר צפונה גילה שני מטוסי תקיפה סוריים מדגם סוחוי-7, שחגו לאיטם בשמים בשאננות מרגיזה. גופם היה כסוף וגדול, והם שברו באיטיות דרומה ועטו על השיירה החטיבתית הארוכה. השיירה נעה בצפיפות לאורך ציר הכביש הצר

המוביל מערבה לעבר הקו הסגול, קו מוצבינו ברמת-הגולן. לקול הקריאה "מיגים, מיגים" בכל רשתות הקשר, שהיתה סימן מוסכם להודעה על מטוסי אויב מסוג כלשהו, התחיל קונצרט של עשרות מקלעים מסוגים שונים. אלה פלטו צרורות ארוכים של כדורים נותבים, שכוונו לעבר המטוס שצלל בנהמה מקפיאת דם, ופתח באש תותחים ורקטות לעבר כלי הרכב המשוריינים העמוסים לוחמים. פגזי המטוס פגעו בזחל"ם של סירת גולני; חייל אחד נהרג וכמה לוחמים נפצעו קשה. המטוס נסק אל-על, התעלם מאש המקלעים והרובים העזה, המשיך לחוג במרומים, ובחר לו את טרפו הבא. המסוק שהמריא כמה שניות לפני שהגיע המטוס הסורי משך, כנראה, את תשומת ליבו, והוא נערך לגיחה לעבר התאג"ד, שבו היו מרוכזים על אלונקות עשרות פצועים, כמה אמבולנסים וזחל"מי פינוי. הבחנתי כי הוא מתחיל לצלול לעברנו וצעקתי לכולם להתפזר ולתפוס מחסות. חיפשתי מקום להסתתר בו. פניתי לעבר הצמחייה העבותה, שנמצאה כמה עשרות מטרים דרומה לנו. זיהיתי קודם

בונקרים ותעלות קשר שהיו חפורים שם. התקדמתי לעבר התעלה הקרובה כשאני רץ אחורנית, והבטתי במטוס הצולל. לפתע מעדתי ונפלתי בין הסלעים על גבי. באותה שנייה המטוס היה קרוב מאוד, שיחרר פצצה גדולה שהיתה תלויה על גחוונו. מוטל על גבי, משותק מאימה, עקבתי אחר מעוף הפצצה, שהלכה וגדלה מרגע לרגע בהתקרבה אלי. הכול נראה כמו סרט בהילוך איטי. לא העזתי לעצום את עיני; ניסיתי לנחש האם הפצצה תיפול לפני, במשטח שבו היו מרוכזים הפצועים, או שתעבור ותתפוצץ מאחורי בסבך השיחים. על האפשרות שהפצצה תיפול עלי לא העזתי לחשוב מרוב פחד, ובעיקר חרדתי לגורל הפצועים. נשימתי נעצרה. גוף מתכתי עגול, שנראה כמו מכל נתיק של דלק מטוסים, חלף ביכבה מקפיאת דם במרחק של מטרים ספורים ממני. כמעט יכולתי לגעת בו. רעם אדיר זיעזע את האדמה. אבק מחניק כיסה אותנו, וגושי עפר ואבק התעופפו לכל הכיוונים. לאחר שהמטוס נעלם רצתי לעבר הפצועים. לרווחת ליבי הכול היה כשורה; לא

היו נפגעים וכולם חזרו לעיסוקיהם. תוך דקות הנחתתי מסוק נוסף באותו מקום ופיניתי בו את הפצועים שטרם פונו.

מאוחר יותר באותו היום נפתח ציר הכביש לעבר מסעדה, ומפקדת החטיבה שאליה השתייכנו עתה התפרסה בצומת חדר. הכנו מחפורות עמוקות למשאיות התחמושת, והסבנו את הבונקרים הסוריים העמוקים לשימושנו. מכיוון שרכס החרמון היה עדיין

הג"פ שבו נהרג ראובן אליעז. סמח"ט גולני

בשליטת הסורים, הרבו אלה לטווח אלינו אש תותחים, וגם אליה התגלגלו עד מהרה. בעת ההפגזות בלילה הייתי מתכרבל בשק השינה שלי, רוכס מעל לראשי את הרוכסן ומפקיר את חיי לגורל.

למעשה, כבר ביום ו', 12 באוקטובר, התייצבו יחידות החטיבה בקו חדש שהיווה את צפון "המובלעת". גדוד 12-תפס את אזור הכפר מזרעת בית ג'ן יחד עם יחידות שריון של חטיבה 7; גדוד 8 (בסיס האימונים החטיבתי) תפס את הכפר חרפא; גדוד 51 ישב באזור הכפר חדר ועל מורדות החרמון; גדוד 17 התמקם על תל אחמר; ב-17 באוקטובר תפס גדוד 13 את תל שמש, לאחר שצנחני מילואים כבשו אותו ב-13 באוקטובר. בתקופה הזאת - שבה עסקו היחידות בייצוב הקו ובפעילות לילה מורחבת, שכללה חדירות מעבר לקווי האויב, פשיטות על חניוני טנקים סוריים וסוללות ארטילריה - לא פסקו הסורים מלהטיר את כוחותינו בהפגזות ארטילריה עזות על מפקדות, חניוני רכב ועל צמתים מרכזיים. כוח 'דחפור' הועסק באותם הימים בהובלת שיירות תחמושת לכוחות, בחפירת מחפורות

לטנקים ולמשאיות התחמושת, בסריקת צירים ובפינוי נפגעים. באחד הלילות קיבלתי פקודה לקחת דחפור די-9 ולצאת לעבר הכפר מזרעת בית ג'ן, שבו הדפו בגבורה לוחמי גדוד 12 התקפות חוזרות ונשונות של שריון וקומנדו סוריים על עמדותיהם. היה צורך דחוף בבניית מחפורות ורמפות לטנקים שהיו תחת פיקוד הגדוד. יצאנו בליל ירח מלא מזרחה מחדר בכביש המתפתל לעבר מזרעת בית ג'ן. בזחל"ם שלי ישבו צוות הקצינים ומפעילי טרקטור נוספים, ומאחורינו נע בכבדות ובחריקות שרשרת הדחפור הענקי. נסענו ללא אורות והלילה היה שקט, אך ידעתי, כי כשנגיע לצומת הדרכים המחבר את הציר הראשי לכפר חרפא, צומת שנקרא במפות הקוד 'צין-ציפה', נחטוף אש ארטילרית, שכן הצומת היה מטווח זה כמה ימים. היה ברור לנו, שליד הצומת

נמצא קצין תצפית סורי המטווח אותו בכל פעם שמגיע רכב אליו. את הדחפור שנע ברעש גדול לא ניתן היה להסתיר. עצרנו בפיתול האחרון לפני הצומת, ביקשתי מכולם לשבת נמוך והודעתי לנהג, שהיה איש מילואים, כי אין ספק, שעוד כמה דקות ייפלו פגזים, וכי אסור לו לעצור בשום אופן. ניגשתי לדחפור, טיפסתי אל תא המפעיל, וביקשתי ממנו שלא יעצור בשום אופן גם אם ייפלו פגזים סביבו. התחלנו בנסיעה איטית, משום שידענו כי אם ננוע ונעבור את הצומת במהירות יישאר הדחפור לברד, ייבהל מהפגזים ויש חשש שינטוש את הדחפור בצומת, ואזי הצומת יהיה חסום. התקרבו לצומת. הלילה היה מואר כבאור יום על-ידי ירח עגול ומלא. הבהק ראשון במזרח. "ציאה", צעקתי. שריקה חדה ופגז ראשון נחת ברעם

אדיר במרחק של 100 מטרים לפנינו. הנהג בלם ונכנס להיסטריה, "אני לא יכול, אני מפחד", הוא זעק לעברי. במזרח נראה הבהק נוסף. תפסתי את הנהג בכתפיו, טילטלתי אותו בכל כוחי, וצרחתי לו באוזן: "תן גז, קדימה", והוא ענה לי: "בסדר, אבל תמשיך להחזיק אותי בכתפיים." חיבקתי אותו חזק. הוא לחץ על דוושת הגז. הזחל"ם זינק קדימה, נסע כמה מטרים, ואז נחת פגז במקום שבו עמדנו שניות ספורות קודם לכן. הבטתי לאחור, הדחפור נע אחרינו במהירות, והפגזים נפלו בקצב מהיר יותר. אחרי כמה דקות עברנו את הצומת ללא פגע, ונכנסנו לפאתי הכפר. הזחל"ם עצר. הנהג קם ממושב, ואנחנו התחבקנו בהתרגשות.

במשך כל היום שלמחרת עבדנו עם הדחפור. חפרנו עמדות לטנקים. מדי פעם נאלצנו לתפוס מחסה מפני ההפגזות הבלתי-

פוסקות. בשעת צהריים לוהטת, כשהיינו מוטלים בתעלות הקשר הרדודות והמתנו שתיפסק ההפגזה, חיפשתי שירותים. ואז הבחנתי במרחק של כמה עשרות מטרים ממני בבית הקיצוני בכפר, בית ערבי טיפוסי בנוי מאבני בזלת. "בטח יש שם שירותים", אמרתי לעצמי וחיכיתי להתפוצצות הפגז התורן, ואז קמתי וזינקתי לעבר הבית. נכנסתי ומצאתי בית מסודר, שנעזב כמה ימים קודם לכן. הכול היה עדיין מסודר: כלי מטבח, מצעים על הרצפה, רהיטים, תמונות משפחתיות. שירותים לא היו שם. פגז נוסף זיעזע את קירות הבית. בלית ברירה השתמשתי בחדר האמצעי - שהיה מוגן יחסית - כבחדר שירותים. "כמה שהמלחמה איומה", סיכמתי לעצמי, "כל-כך מהר מאבדים צלם אנוש. הרי בבית הזה גרה משפחה עד לפני כמה ימים."

בלילה סיימנו את העבודה ונערכנו לחזור למפקדת החטיבה. נסענו כשהזחל"ם מוביל, אחרי הדחפור, ואחרי כלי רכב נוספים. ביציאה מהכפר זורם נחל מרהיב עין. על שתי גדותיו מיתמרים עצי צפצפה לבני עלים. בליל ירח זה העלים היו כסופים והנחל נראה קסום כמו באגדות. התקרבו לגשר אבן גדול הנטוי על הנחל. פגזים קרעו את השקט והתחילו ליפול סביבנו. ברור היה לנו, שהגשר מטווח משום שאין דרך אחרת לצאת מן הכפר. הזחל"ם הגיע למרכז הגשר, ומעשה שטן - המנוע כבה. השיירה עצרה וכל הלוחמים הביטו במתח בנעשה. הנהג לחץ ללא הרף על כפתור ההתנעה, אך הזחל"ם בשלו - סירב להתנע. קפצנו מהזחל"ם, פתחנו את מכסה המנוע, נגיעה פה, נגיעה שם, הכול נראה תקין,

אך המנוע דומם.

הפגזים התקרבו אלינו, וברור היה שבקצב הזה ייפול עלינו לבסוף פגז. אנשי המילואים נכנסו כבר לפאניקה. חלקם קיללו, חלקם התפללו. באינטואיציה לא-ברורה פניתי לאחד הנהגים, והוריתי לו לקחת אבן גדולה ולחבוט בתיבת המצבר של הזחל"ם. הוא לא הבין למה, גם אני לא הבנתי, אבל עמדתי על כך. הוא חבט כמו מטורף בתיבת הפלדה, ולפתע התעורר המנוע לחיים, שאג בכל כוחו ובחריקת שרשרת עבר את הגשר ואחרי השיירה כולה. מאחורינו התחילו הפגזים להתפוצץ על גשר האבן הצר. "אני נשבע לכם, שיש כאן בינינו בעל נס", פנה לנוכחים אחד הנהגים, איש מילואים ירא שמים, שישב עד כה מצונף בפינת הזחל"ם. האנשים נדו בראשיהם בהסכמה.

ביום שבת, 13 באוקטובר, סרקו כוחות מגדוד 51 את אזור הכפר בית ג'ן, הנמצא מערבית לכפר מזרעת בית ג'ן, ומוקף מצוקים מכל עבר. תושבי הכפר הציורי עדיין שהו בו ובחורשות הסמוכות לו, וכן שרץ הכפר חיילי קומנדו סורים. הכוחות נעו על ציר עפר הפונה צפונה מהציר הראשי, ומכונה במפות הקוד ציר 'פלד'. הציר נמשך לכיוון מורדות החרמון והכפר בית ג'ן. מכיוון שבמהלך הניסיונות לרדת אל הכפר נתקעו בציר התלול זחל"מים ולא ניתן היה להזיזם, הזעיק אותי רובק'ה בקשר ופקד עלי להגיע עם דחפור כדי לסייע בחילוץם. הגעתי לגבעה הסמוכה לכפר ושם מצאתי את הסמח"ט על גבי זחל"ם הפיקוד. אחר-הצהריים הגיע למקום מפקד מחנה החטיבה, סרן יום טוב חזן, ובזרועותיו חבילת קרטון. הסתבר, כי ביקר בביתו של רובק'ה יום קודם לכן, והביא חבילת שי מאשתו ומילדיו הקטנים.

ישבנו על מכסה המנוע של הזחל, התחממנו בקרני השמש האחרונות. הדי הקרב גורעו למטה בכפר, ואנחנו ניסינו לתפוס רגע של שלוה במלחמה הארוכה הזאת. רובק'ה כיבד אותנו בעוגיות, ופרס על המנוע את הציורים שציירו ילדיו בשבילו. היה זה רגע של התרוממות רוח בשביל הלוחם הוותיק הזה, שזיפי זקן בן כמה ימים עיטרו את פניו. עיניו היו אדומות מעייפות, וציורי ילדיו כאן באמצע המלחמה ממש הפיחו בו רוח חיים.

אני זוכר, שערב קודם לכן היינו מוטלים שנינו בתנוחה דומה, מנומנמים למחצה על רשת הסוואה במחפורת, שבה היה ממוקם החמ"ל החטיבתי. המח"ט, אמיר דרורי, היה רכון עם קציני מטה על תצלומי אוויר של החרמון, ועסק בתכנון כיבוש מחדש. הכישלון הצורב של הניסיון הראשון לא נתן לו מנוח, והרצון לכבוש את ההר ולהציל את כבוד החטיבה בער בעצמותיו. "צריך להוריד אותו מהתוכנית הזאת, אחרת יישפך דם רב," לחש לי רובק'ה. נדהמתי מגילוי הלב של הסמח"ט, שהכיר היטב את דרורי. "אתה מתכוון לומר, שאסור לנו לכבוש את החרמון?" שאלתי את רובק'ה. הוא אמר, שלדעתו אסור לתקוף שוב באותו ציר שבו תקפנו בקרב הראשון, כי זה כמו ללכת עם הראש בקיר. באותו לילה נפניתי לשק השינה שלי בלב כבד, שקוע בהרהורים על דבריו של רובק'ה.

כשירד הערב והסתיומה עבודת החילוץ של השיירה בציר 'פלד', הערתי את רובק'ה, שנימנם לצידיו על מנוע הזחל"ם, והתכוונו לחזור לעבר מפקדת החטיבה בחדר. לצידנו ישב רס"ן שמואל סופר, סמג"ד גדוד 17, שפיקד על הגדוד לאחר שהמג"ד נהרג בניסיון הראשון לכיבוש החרמון. סופר הגיע לחפ"ק הסמח"ט כדי לדון איתו בכמה נושאים. כולנו עמדנו לשוב על עקבותינו, כשפנה אלי רובק'ה: "מוישה, אני עייף, אני אסע בג'יפ עם סופר ואתה תוביל את השיירה בזחל הפיקוד לעבר הכביש." השבתי כי אשמח לעשות זאת. החמיאו לי דבריו, שכן הוא היה יכול להטיל את המשימה הזאת על בכירים ממני שנסעו בשיירה. עליתי על זחל הפיקוד וניצבתי מאחורי לוח המפות, שבקדמת הזחל. מאחורי ישבו סמלי מבצעים וכמה קצינים נוספים שנספחו לסמח"ט. נענו בנסיעה איטית ללא אורות על דרך העפר כשפנינו לעבר הכביש. ירח מלא האיר את שדות הבזלת מסביב, והאווירה הקסומה והרגועה הרדימה אותי, ועיני החלו

להיעצם. לפתע עצר הזחל ואני פקחתי את עיני. לפנינו ניצב טנק סורי שרוף, שחסם חלקית את דרך העפר. לא זכרתי את הטנק מנסיעתי אחר-הצהריים. סרקתי בעיני את הסביבה כדי לזהות את מיקומנו. הבנתי, כי כאשר הגיע הזחל למזלג שבילים פנה הנהג ימינה במקום שמאלה, שם היתה היציאה, ועכשיו ניצבנו על שביל חסום בחלקו, כשהכביש הראשי נמצא במרחק של 20 מטרים מעברו השני של הטנק. פקדתי על אחד מסמלי המבצעים לרדת ולבצע הכוונה קרקעית של הזחל"ם, זאת כדי להימנע מלרדת מדרך העפר, שכן יכולנו לראות בבירור עשרות מוקשים נגד רכב שהיו פזורים בשדה משני צידי הדרך.

בשעה שניסינו להתקדם, כשהזחל כבר התחכך בשלדת הטנק השרוף, עזב לפתע הג'יפ של סופר, ובו רובק'ה וקשר נוסף, את השיירה ונכנס תוך קרטועים על האבנים לתוך שדה המוקשים. רובק'ה, שלא הבין את סיבת העיכוב, טפח לסופר על כתפו ואמר לו: "קדימה, סופר. תעקוף אותם ונעלה על הכביש." כשראינו שעומד להתרחש אסון, צעקנו לעברם ככל כוחותינו: "תעצרו, מוקשים." אבל היה כבר מאוחר מדי. הג'יפ התרומם לפתע באוויר בתוך להבת אש ענקית שהפיצה גיצים, רסיסים וענני אבק לכל עבר. הפיצוץ האדיר החריש את אוזנינו, ואחריו שקע הג'יפ ההרוס לתוך המכתש שנוצר בקרקע. כשהתפזר העשן לא היה אף אחד בג'יפ. שלושת הנוסעים בג'יפ הועפו החוצה דרך יריעות הברזנט, והיו מוטלים בתוך שדה המוקשים; רק אנוחיהם נשמעו מתוך החשיכה.

התרוצצנו בהיסטריה אנה ואנה בחיפושם אחריהם. ראשון מצאנו את סופר פגוע קשות ברגלו ואחריו את הקשר פצוע אף הוא. את רובק'ה לא מצאנו בהתחלה. לאחר כמה דקות ארוכות מצאנו אותו מעברו השני של הטנק בתוך שדה מוקשים. באמצעות סכיני פלסים גיששנו אליו נתיב כניסה, והבאנו אותו על הידיים לעבר הכביש, שם טיפלו בו חובשים שהיו איתנו בשיירה. נפניתי הצידה, דמעות חנקו את גרוני. לא יכולתי אפילו לגשת אל רובק'ה שכה אהבתי; רק נשאתי בליבי תפילה שיחזיק מעמד ולא ימות. מסוק שהזעקנו נחת עד מהרה על הכביש הצר והמריא לעבר בית-החולים בצפת. לפני שנחת בבית-החולים דיווח הטייס כי רובק'ה איננו עוד.

כל אותו הלילה שכבתי בתוך שק השינה והתייפחתי. כל-כך שנאתי את המלחמה. נזכרתי, שביום השני להבקעה לשטח סוריה, באחד הרגעים השקטים בין ההפגזות ותקיפות המטוסים הסוריים, קרא לי רובק'ה ומסר לי רובה סער מתוצרת רוסית, קלצ'ניקוב עם קת מתקפלת, משוח עדיין בגריז ומבהיק ביופיו. "קח, מגיע לך. שמור אותו למזכרת ממני." עכשיו שכבתי שם ואחזתי ברובה בחוזקה. ב-1977, בהיותי קמב"ץ פיקוד הצפון, פניתי לאלוף הפיקוד, האלוף אביגדור (ינוש) בן-גל וביקשתי להחזיק ברשותי את הרובה למזכרת. קיבלתי אישור להחזיקו. הרובה הזה נמצא ברשותי עד היום.

